

[Головна](#) → [Тема сезону](#) → [Жінки – у політиці!](#)

Гендерні квоти: міжнародний досвід запровадження та українські реалії

11 лютого 2019

6023

 164
 1
 Подоба
 Пошир

Тамара Марценюк

соціологія

Кандидатка соціологічних наук, доцентка кафедри соціології Києво-Могилянської академії, гендерна експертка Української Гельсінської спілки з прав людини, гостюва дослідниця за програмою імені Фулбрайта (2017–2018) в Колумбійському університеті (США). Викладає курси на гендерну тематику «Вступ до гендерних студій», «Гендер і політика», «Маскулінність і чоловічі студії», «Фемінізм як соціальна

теорія та суспільний рух» та інші.

Сфера наукових інтересів охоплює такі теми: соціологія гендеру, соціальна структура суспільства, гендерні відносини та гендерна політика (в Україні і Швеції); соціальна нерівність і соціальні проблеми; жіночий, чоловічий та ЛГБТ рух; розмаїття (diversity). Авторка близько 80 наукових праць, низки публіцистичних статей, розділів у підручниках і книжках.

Поділяє ідею публічної соціології — науки і досліджень заради суспільних змін, тому постійно бере участь у різних міжнародних дослідницьких і викладацьких проєктах, останній із яких стосується теми «Фемінізм як соціальна теорія і суспільний рух: світовий досвід і Україна».

Авторка курсу «Жінки та чоловіки: гендер для всіх» на онлайн-платформі Prometheus. У 2017 році видала книжку «Гендер для всіх. Виклик стереотипам» («Основи»), а 2018 року — «Чому не варто боятися фемінізму» («Комора»).

Тамара Марценюк. Механізми збільшення кількості жінок у політиці
Настя Мельниченко. За що я, жінка, голосуватиму на виборах?
Анна Лигіна. Шлях влади і шлях помади. Чому дівчат (не) цікавить політика?
Любов Жарова. «Хто їм не дає?»: усе про перешкоди для жінок у політиці
Чи уціліють гендерні квоти у боротьбі за Виборчий кодекс?
Оксана Ярош. Чи існує «дружня» до жінок виборча система?

Гендерні квоти — поширені так звані позитивні дії (чи позитивна дискримінація) з метою збільшити кількість жінок на владних позиціях. Політика позитивних дій (англ. affirmative actions), спрямована проти дискримінації за ознакою статі, передбачає проведення спеціальних, зазвичай тимчасових заходів з подолання наслідків дискримінації, яка мала місце в минулому або триває й досі.

Ще не так давно жінки в різних країнах світу боролися за так звані політичні права^[1]. Перша американська феміністка Ебігейл Адамс (1744–1818) сміливо заявляла: «Ми не будемо підкорятися законам, в ухваленні яких не брали участі, і владі, яка не представляє наші інтереси». Якщо говорити про універсальне виборче право як передумову політичних прав, то перші випадки його надання майже всім жінкам датують кінцем XIX століття. Нова Зеландія — перша у світі країна, де 1893 року жінкам (крім представниць корінного населення) надала право голосу. Через рік це зробила Австралія. У Європі першою була Фінляндія — 1905 рік. За нею пішли інші нордичні країни, а далі і решта Європи. Першою азійською країною, де жінки (віком від 21 року) здобули право голосу, стала 1931 року Шрі-Ланка (Цейлон). А от у Саудівській Аравії лише 2011 року король дав можливість жінкам голосувати на місцевих виборах 2015 року. Це були перші вибори, на яких жінки отримали право голосу, право балотуватися на державні посади і на яких уперше було обрано 20 жінок на 2100 муніципальних місць. Очевидно, що такі тривалі обмеження політичної участі жінок не можуть не позначитися на ситуації з доступом до влади.

І хоча на рівні ООН у статті 21 Загальної декларації прав людини (1948) сказано, що «кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників», «кожна людина має право рівного доступу до державної служби у своїй країні»^[2], проблема з паритетним представництвом жінок у найвищих органах влади досі існує. Адже жінки в середньому по світу посідають лише 24 % місць у національних парламентах^[3]. Саме за ними закріплено доглядову працю, пов'язану з таким важливим ресурсом, як час. Про нерівномірний розподіл часу між жінками й чоловіками та важливість його для досягнення цілей пише британська феміністська дослідниця Валері Брайсон^[4].

Гендерні квоти спрямовано передусім на подолання цих структурних чинників нерівного доступу жінок і чоловіків до політики, спричинених історичними передумовами, які мають наслідки і у сучасному житті.

База даних і дослідження гендерних квот у політиці

Якщо ви хочете дізнатися про міжнародну ситуацію із запровадженням гендерних квот, заходьте на Базу даних гендерних квот (Gender Quotas Database)^[5]. Це спільний проєкт трьох інституцій — Міжнародного інституту демократії й електоральної підтримки (International IDEA), Міжпарламентського об'єднання (IPU, Inter-Parliamentary Union) та Стокгольмського університету. Цей ресурс дозволяє оцінити як загальну картину різних типів квот, так і конкретну ситуацію в кожній країні світу.

Крім того, тематику гендерних квот уже багато років розробляють шведські дослідниці Друд Далеруп (Drude Dahlerup) і Леніта Фрайденваль (Lenita Freidenvall) зі Стокгольмського університету. Вони вивчають скандинавський і світовий досвід запровадження квот. Наприклад, Друд Далеруп виступила співавторкою і редакторкою «першого всесвітнього дослідження квот» під назвою «Жінки, квоти і політика» (Women, Quotas and Politics, 2006)^[6], у якому оцінюється міжнародний досвід у галузі гендерних квот.

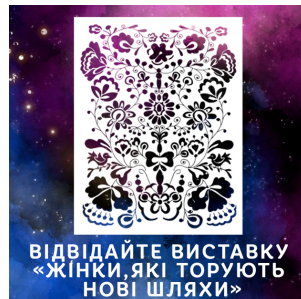
Друд Далеруп і Леніта Фрайденваль у своїх працях аналізують швидкий і повільний (поступальний) шлях залучення жінок у політику рівня ухвалення рішень^[7]. Якраз Швеція й інші нордичні країни представляють так званий повільний шлях масового (чи видимого) приходу жінок у парламент. Наприклад, Швеції знадобилося майже 60 років, щоб переступити межу у 20 %, і 70 років — щоб досягнути 30 %. Це справді довгий шлях. Натомість запровадження гендерних квот — приклад швидкого шляху.

ПІДПИСАТИСЯ НА ДАЙДЖЕСТ

ІМ'Я

E-MAIL

ПІДПИСАТИСЯ

НОВИНИ

Навчальний курс «Гендерна рівність та протидія сексуальним домаганням у військовій сфері»

29 квітня 2021

Команда [Невидимий Батальйон / Invisible Battalion](#) анонсує навчальний курс «Гендерна рівність та протидія сексуальним домаганням у військовій сфері», який розпочнеться вже за тиждень, 6 травня.

Студпарламент КНУ ім. Тараса Шевченка запустив ЛГБТ+ проєкт "Тасменія з моєї шафи!"

26 квітня 2021

«Тасменія з моєї шафи» має на меті розвіяти міфи та стереотипи, які існують навколо теми ЛГБТ+.

Міжнародний день дівчат в ІКТ: як святкують 10-річчя в Україні

26 квітня 2021

На честь Міжнародного дня дівчат в ІКТ, 22 квітня [CSR Ukraine](#), експертна організація Центр "Розвиток КСВ", та її ініціатива [#ДівчатаSTEM](#) провели онлайн конференцію з надихаючими жінками "День дівчат в

«Майбутнє за персоналізованою медициною та біотехнологіями»: STEM is FEM познайомив українських школярів із трендами фармакології

26 квітня 2021

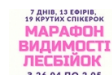
Благодійний освітній проєкт провів 10-й безкоштовний навчальний модуль з технічних дисциплін. Темою ювілейного семінару стала одна з найактуальніших під час епідемії коронавірусу галузь – фармакологія.

Релігія та гендерний розрив у зарплаті: чи є зв'язок?

23 квітня 2021

У жовтневому дослідженні Журналу академічного менеджменту виявили причинно-наслідковий зв'язок між релігією та гендерним розривом у зарплаті.

Марафон видимості лесбійок від Гендер в деталях

22 квітня 2021

З 26.04 по 2.05 триває марафон видимості лесбійок в інстаграм, 13 прямих ефірів про лесбійок, їхнє життя та суспільство, частиною якого вони є.

ЄС підтримує відкриття онлайн клубу для tat'ів у Києві

20 квітня 2021

Та передусім варто розібратися з типами гендерних квот і результатами їх упровадження.

Класифікації гендерних квот у політиці

Гендерні квоти бувають законодавчими (або правовими) і добровільними партійними^[a1]. Законодавчі поділяють на зарезервовані місця і законодавчі кандидатські квоти. Зарезервовані для жінок місця — це тип квоти, коли держава визначає кількість місць у виборному органі для жінок, створюється окремий список жінок-кандидаток, які конкурують між собою. Приклади країн із такими квотами — Руанда (61 %), Афганістан (27 %), Ірак (25 %), Бангладеш (20 %). Тому й відсоток жінок у цих країнах може бути порівняно великим і досить стабільним, адже це так звані жорсткі (hard) квоти.

Гендерні квоти може бути прописано в конституції (як в Афганістані, Еквадорі, Сербії, Франції, на Гаїті та ін.) або у виборчому законодавстві (як у ПАР, Бельгії, Киргизстані, Узбекистані, Португалії, Панамі, Кореї тощо). Законодавчі квоти діють, зокрема, в таких країнах ЄС, як Бельгія, Греція, Ірландія, Іспанія, Італія, Польща, Португалія, Словенія, Франція^[a1].

Добровільні партійні квоти — найпоширеніший у світі тип квот. Спочатку їх у 1970-х роках запровадили окремі соціал-демократичні партії в Західній Європі. Добровільними партійними квотами уславилися якраз скандинавські країни, про що буде далі.

Зазвичай для добровільних партійних квот важливе усвідомлення на рівні партій цінності гендерної рівності і значення залучення жінок на рівень саме ухвалення рішень. Добровільні партійні квоти діють більше як у половині країн-членів ЄС, це Австрія, Велика Британія, Греція, Іспанія, Італія, Кіпр, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція.

Із квотами пов'язано ще такі нюанси, як розмір квоти (наприклад, 20 %, 30 % чи 40 %), а також мандат на місце (у прохідній частині списку чи в кінці). Прописана в законодавстві квота теж не завжди спрацює, якщо немає механізму її втілення — санкцій за невиконання квоти (відмова реєстрації партії) чи нагороди (державне фінансування виборчої кампанії партії). Такі квоти без зобов'язань називають ще м'якими (soft). Їх формально запровадили, але сподіваного результату вони не дали.

Наостанок квоти можуть стосуватися тільки збільшення кількості саме жінок як непередставленої статі або бути так званими гендерно нейтральними.

Скандинавський досвід запровадження квот: стереотипи про обов'язковість

Поширений стереотип про Швецію й інші скандинавські країни, що саме завдяки квотам там багато жінок у політиці. Та чи справді гендерні квоти — головний секрет великої кількості жінок у шведському парламенті?

Завважмо, що у Швеції ніколи не було правових (законодавчо чи конституційно закріплених) квот^[a2]. Натомість ця країна відома тим, що тут запроваджують добровільні партійні квоти. Почалося все ще 1972 року, коли Ліберальна народна партія вперше в країні запровадила політику мінімум 40 % будь-якої статі у внутрішніх правліннях і комітетах. Гендерні квоти прихильно сприйняли радше ліві й центристські партії, згодом цю тенденцію підхопили майже всі партії.

Скажімо, шведська соціал-демократична робітничка партія має квоту 50 % для жінок у партійних списках із системою чергування (zipper system) (почергова зміна чоловіків і жінок, 1993). Ліва партія має так само квоту 50 % для жінок у партійних списках (1987). Партія зелених Швеції теж має квоту 50 % для жінок у партійних списках (1987) і внутрішні квоти (1981). У 1987 році Християнсько-демократична партія запровадила 40-відсоткову гендерно нейтральну рекомендацію щодо виборчих бюлетенів.

Політичні партії у Швеції запровадили гендерні добровільні партійні квоти протягом 1980-х років, коли жінки вже мали 20–30 % місць у парламенті (найбільший відсоток у світі). Прорив представництва шведських жінок стався в 1970-х, ще до будь-яких квот. Політичні партії запровадили квоти, коли жінки вже мали більш ніж 20 % місць у Риксдазі. Тобто не слід стверджувати, ніби великого представництва жінок у парламенті було досягнуто завдяки квотам. Шведський досвід, де активну роль зіграв саме жіночий рух, заведено вважати так званим поступальним (покроковим, повільним) шляхом залучення жінок у політику.

До речі, вивчення скандинавського досвіду дає підстави говорити про зв'язок між високим рівнем участі жінок у політичному житті і добробутом країни. Як зазначив тогочасний керівник проекту з питань виборів і управління, координатор проєктив ОБСЄ в Україні Мортен Енберг на Міжнародній конференції «Жінки в політиці: міжнародний досвід для України»^[a11] (жовтень 2005 року), коли кількість жінок сягає 20 %, парламентарі починають серйозно розробляти законопроекти, які стосуються дітей. Коли ж у парламенті 30 % жінок, тоді розглядаються питання, пов'язані з інтересами жінок. Досвід Швеції цінний з погляду вивчення шляху цієї

За підтримки Європейського Союзу клуб для татів «Tatohub.Київ» почав свою роботу онлайн 6 квітня. Цей клуб створено для батьків Києва, які хочуть бути більш залученими та усвідомленими батьками, розподіляти

Майже половина всіх жінок позбавлені свого права на тілесну автономію – нова доповідь UNFPA

20 квітня 2021

Майже половина жінок в 57 країнах, що розвиваються, позбавлені права вирішувати, чи займатися сексом зі своїм партнером, чи користуватися контрацептивами або звертатися за медичною допомогою. Про це

СПІЛЬНОТА

Коли бракує цукру...
Вікторія Шкабой

Пів на першу ночі. Стою голяка на кухні та їм другий поспіль бутерброд із салом. До того я вже поглинула кілька цукерок, а заїм свій нехитрий бутер, скоріше за все, фінішками. Ні, це не чиясь сексуальна фантазія про

Одна із перших науково-фантастичних книжок була написана у 1600-х герцогинею
Лідія Демченко

Вступити у філософську дискусію із Леді Маргарет Кавендіш, герцогинею Ньюкастлу-на-Тайні, означало назавжди змінити свої погляди. Народжена у 1623 році, Кавендіш була аристократкою, добре відомою в колах

«Чекай, закрию двері»: як історія намі врятувала мене від згвалтування і чому я розкажу її синові?
Марта Гавришко

Ніколи не забуду свого першого наукового стажування за кордоном. Це була моя перша самотня поїздка за межі України. Мені було 23 роки. Я була аспіранткою історичного факультету Львівського національного

Історія прийняття моєї інвалідності
Ніна Купенда

Я лежу, і у мене всі ноги в шрамах. Я ходжу, і мої ноги набрякають. Я плачу, бо боюсь, що колись не зможу ходити. Історія прийняття моєї інвалідності. Я жінка, і я лесбійка. Збершу, якщо скажу, що прийняти це було

Яйцеклітина – це справжня зірка
Олександра Будлянська

Це цитата з книжки «Приховане диво» Ніни Брокман та Еллен Стюккен Дааль. Книжки, яка розповість вам усе про жіночі статеві органи, стать, секс, оргазм, контрацепцію та про хвороби й як їх уникнути.

Дитинство в Україні змусило мене ненавидіти фемінізм
Анастасія Лапатіна

Я народилася в Україні, пострадянській державі, в якій назвати себе феміністкою може бути настільки ж дивно, як назвати себе повією. Зростала в традиційній родині, в мене був батько який працював і мама яка

ЯК ВОНО — БУТИ ЖІНКОЮ
Марія Гумецька

Чому я сьогодні тут? І хто я? Називай мене Паприка, хочадесь тут буде зазначено й моє справжнє ім'я. Що важливо знати про мене? Малою, слухаю музику, перекладаю. Які мої погляди? О, я кетлінмораністка. Це

Привілеї бачили? Ні? А вони є.
Наталія Сіленко

Текст на основі коментаря незнайомого мені чоловіка у фейсбуці френдесі. "Я все розумію, але (с) мені не подобається ця риторика, що білі чоловіки тепер перед усіма в боргу, — пише він. — Я от особисто нікого не

Які зміни можуть принести гендерні квоти?

Яка різниця в результатах діяльності парламентів, де депутатами є суттю або майже чоловіки, і парламентів, де є 30–40 % жінок? Часто кажуть, що немає значення, якої статі депутат, головне, щоб він представляв інтереси своїх виборців. Що змінюється в політиці, коли депутатками стають дедалі більше жінок? Чи порушуються якісь нові питання, які раніше на політичному порядку денному не поставали? Ці і схожі питання обговорювалися на міжнародному науковому семінарі «Жінки в політиці: міжнародний досвід для України», організованому в НАУКМА далекого 2005 року. Це була одна з перших подій такого рівня — за участі дослідниць і активісток з-за кордону, яку я мала нагоду відвідати та описати свої враження від дискусії^[12].

Три головні прикмети парламентів з істотною кількістю жінок назвала Сульвайг Бергман з Північного інституту жіночих студій і гендерних досліджень. По-перше, якщо в парламенті присутня критична маса жінок (а це хоча б 30 %), працює певна політична атмосфера, жінки вже не почувуються в меншості, вони більш видимі й упевнені в собі. По-друге, на порядку денному активніше з'являються соціальні питання, забезпечення гендерної рівності. Саме тому окремі міжнародні організації здійснюють певний тиск на чимало країн (зокрема, постконфліктних) для того, щоб запровадити таку відповідну нормативно-правову базу на практиці. Двадцять років тому це була інша ситуація. По-третє, це увага до вирішення таких найбільш проблемних питань, як насилля проти жінок, сексуальні права, право на аборт тощо.

Крім того, у жінок інші економічні стратегії, що їх пояснює інший соціальний досвід, аніж у чоловіків^[13]. Адже жінки змушені вчитися ефективно справлятися з подвійним навантаженням, економити час, адже в них мало ресурсу часу. Жінки більше орієнтовані на сталий розвиток, а не на миттєвий результат, бо знають, що перед ними не раз поставатимуть ті самі виклики.

Гендерні квоти в Україні: бути чи не бути жінкам у великій політиці?

Україна посідає 146-те місце у світі серед майже 200 країн за відсотком жінок у парламенті^[14], маючи лише 12 % жінок у Верховній Раді. За роки незалежності Україна не продемонструвала помітного покращення ситуації з кількістю жінок у парламенті.

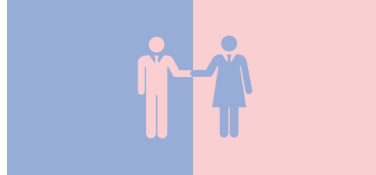
Популярна думка, ніби жінки в Україні «просто не хочуть» йти в політику. Чому так відбувається? Одне з пояснень можна знайти, якщо звернутися до проблеми корупції. Згідно зі Звітом про індекс сприйняття корупції 2017 року організації Transparency International (Transparency International Corruption Perception Index Report 2017)^[15], Україна за рівнем корупції перебуває на 130-му місці (серед 180 країн; останні в списку країни, де цей рівень найвищий). Для порівняння, Швеція посідає 6-те місце. Отже, існують небезпідставні сумніви в прозорості бюрократичної процедури відбору кандидатів і кандидаток у партійні списки українських партій. Жінки не мають достатньо ресурсів (матеріальних і соціальних), щоб самотужки увійти в політичну сферу. Хоча в Україні жінки нарівні з чоловіками залучені до ринку праці, а за рівнем освіти навіть випереджають чоловіків^[16]. Тобто в цьому випадку гендерні квоти могли б стати в нагоді.

Ще одна причина негативного ставлення до гендерного квотування — звертання до яскравих одиничних прикладів, скажімо, до особи політикині Юлії Тимошенко. Одні кажуть, що якщо Юлія змогла сягнути таких вершин у політиці, то й інші жінки зможуть. Другі нарікають, що гендерні квоти приведуть у політику ще більше таких жінок, як Тимошенко. При цьому компетентність чи чесність політиків-чоловіків до уваги не береться. Зрозуміло, що коли жінок зовсім мало, то з цієї кількості важко мати критичну масу видимих фахівчинь. Та й негативні приклади краще запам'ятовуються, ніж позитивні. Через увагу саме до так званих індивідуальних чинників (та ігнорування структурних, які я вже згадувала) якраз і побутує негативне ставлення до гендерних квот.

Яка ж історія запровадження гендерного квотування в Україні?^[17] У 2013 році було ухвалено законодавчу квоту у 30 %, яка на виборах 2014 року не дала сподіваних результатів (20 із 29 партій її не виконали), бо не мала відповідних санкцій і не передбачала чіткого місця кандидаток у прохідній частині списку. Позитивне заохочення у вигляді додаткового державного фінансування для партій, які дотрималися квоти, дало невеликий ефект (ці бонуси отримала «Самопоміч»). Доти в Україні було вже з десяток попередніх спроб запровадити певні квоти, але всі вони не мали успіху.

У 2005 році Верховна Рада ухвалила закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», у якому немає жодного слова про квоти, але йдеться про так звані позитивні дії. Зокрема, в законі дано означення терміну «позитивні дії» («спеціальні тимчасові заходи, спрямовані на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України»); зазначено, що «державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на застосування позитивних дій»; позитивні дії не вважаються дискримінацією за ознакою статі. Однак у законі не описано зміст і механізм упровадження позитивних дій, а також відповідальність за їхню відсутність, що перетворює цитовані засади Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» на декларативні твердження.

Перед тим, у червні 2004 року, відбулися парламентські слухання «Становище жінок в Україні: реалії та перспективи». У результаті було сформульовано певну кількість рекомендацій для різних органів влади, зокрема, пропонувалося запровадити квоту в 30 % у партійних виборчих списках. Однак, як уже сказано, парламент не взяв до уваги цю рекомендацію про квоти.

Усупереч діям Верховної Ради України опитування громадської думки свідчать, що в пересічних українців набагато позитивніше ставлення до запровадження гендерних квот, ніж у представників української політики будь-якого ідеологічного спрямування. У 2008 і 2010 роках^[14] близько половини українців підтримували ідею квотування місць у Верховній Раді (див. табл.), а відсоток опитаних жінок, які позитивно ставилися до гендерних квот, суттєво більший, ніж відсоток чоловіків.

Таблиця 1. Для того щоб збільшити кількість жінок серед депутатів Верховної Ради, пропонується застосувати гендерні квоти. Як ви ставитеся до такої пропозиції (%)

	2010			2008		
	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки
Підтримую	47,6	39,9	53,8	51,3	41,4	59,4
Не підтримую	22,2	30,0	15,8	18,1	25,2	12,3
Немає власної думки	16,9	17,5	16,3	17,8	19,5	16,5
Важко сказати / Не знаю	11,1	10,4	11,7	11,6	12,5	10,8
Немає відповіді	2,2	2,2	2,3	1,2	1,4	1,1
Загалом	100	100	100	100	100	100

Джерело: Дослідження «Думки і погляди населення» («Онлібус») Київського міжнародного інституту соціології, вересень 2008 р. (n=2036); жовтень 2010 р. (n=2038)

Крім упровадження законодавчих квот із відповідними санкціями, було б чудово, якби партії почали усвідомлювати важливість не лише декларативної підтримки рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, а й реальних дій. В Україні пропорційна виборча система із закритими списками, і партії повністю відповідальні за відбір жінок. Жінки активно працюють у партіях, але перебувають радше на обслуговувальних позиціях, а не в прохідних частинах списків. Добре освічені й активно залучені до ринку праці українські жінки майже усунуті з політичного життя країни. Якщо їх не залучати до процесу ухвалення рішень, країна ніколи не досягне правдивої демократії. Тому в цьому випадку варто скористатися зі скандинавського досвіду впровадження саме добровільних партійних квот як свідчення прихильності до ідей справедливості і паритетного представництва жінок і чоловіків.

Гадаю, що гендерна квота у 30 % на наступних виборах — непоганий початок, точніше, продовження вже розпочатих зусиль змінити політичну картину в суспільстві.

^[11] Докладніше див. розділ 2 «Перша хвиля фемінізму та її роль у наданні жінкам виборчих і освітніх прав» у вид.: *Марценюк, Тамара. Чому не варто боятися фемінізму*. — К.: Комора, 2018. — 328 с.

^[12] Загальна декларація прав людини, ООН, 10 грудня 1948 року: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

^[13] Станом на 1 листопада 2018 року. Узято 9 січня 2019 року з бази даних: Women in National Parliaments / Inter-Parliamentary Union // <http://www.ipu.org/wmn-e/world.htm>

^[14] Див.: *Брайсон, Валери*. Гендер и политика времени. Феминистская теория и современные дискуссии / Пер. с англ. Алексей Якубин. — К.: Центр учебной литературы, 2011.

^[15] <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas>

^[16] Women, Quotas and Politics / Ed. by Drude Dahlerup. — New York, London: Routledge, 2006.

^[17] 'Quotas as a "Fast Track" to Equal Political Representation for Women: Why Scandinavia is No Longer the Model'. Presented at the American Political Science Association's Annual Meeting, Philadelphia, August 2003.

^[18] Докладніше про типи квот: <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/quotas>

^[19] Докладніше про квоти в країнах ЄС див.: *Марценюк, Тамара. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики*. — К.: Міжнародний центр перспективних досліджень, 2015. — 44 с.

^[20] Див.: *Марценюк, Тамара*. Політичне представництво жінок та гендерні квоти: шведський досвід // Соціальні виміри суспільства. — К.: Інститут соціології НАН України, 2007. — Вип. 10. — С. 153–161.

^[21] Див.: *Ehnberg, Märten*. Equal Opportunities as Means of Democratic and Economic Development // Жінки в політиці: міжнародний досвід для України / За заг. ред. Яни Свердлюк і Світлани Оксамитної. — К.: Атіка, 2006. — С. 64.

^[22] Див.: *Марценюк, Тамара*. Діалог «Україна — Захід» у гендерній площині: огляд дискусійних моментів семінару про участь жінок у політиці, або чому неможливо танцювати балет на футбольному полі // Жінки в політиці: міжнародний досвід для України / За заг. ред. Яни Свердлюк і Світлани Оксамитної. — К.: Атіка, 2006. — С. 243–263.

^[23] Див.: *Злобіна Тамара, Марценюк Тамара*. Як жіноча участь у прийнятті рішень змінює спільноту? // Повага. Кампанія проти сексизму. — 20 червня 2016 року.

^[24] Станом на 1 листопада 2018 року. Узято 9 січня 2019 року з бази даних: Women in National Parliaments / Inter-Parliamentary Union // <http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>

^[25] https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

^[26] Див.: Жінки і чоловіки в Україні. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. — К., 2017. — 106 с.

^[27] Див.: *Марценюк, Тамара*. Жінки в українській політиці: виклики і перспективи змін. — К.: Міжнародний центр перспективних досліджень, 2015. — 35 с.

^[28] Див.: *Марценюк, Тамара*. Українська політика — іменник нежіночого роду? // Критика. — 2012. — № 7/8. — С. 8–12.

УСІ СТАТТІ ТЕМИ

Катерина Левченко: Питання сімейної та гендерної політики – актуальний погляд у майбутнє

У новообраному українському парламенті стало значно більше жінок-депутаток. Як це позначиться на розвитку тих сфер суспільного буття, які найчастіше пов'язують саме з участю представниць жіночої статі? Чи опиняться в пріоритетах питання сім'ї та забезпечення гендерної рівності?

[ДЕТАЛЬНІШЕ »](#)

Права і тюльпани: чому ми досі відзначаємо 8 березня?

Оксана Кісь

8 березня залишається одним з найпопулярніших свят в пострадянській Україні, яке пересічні громадян(к)и масово відзначають як «жіночий день» квітами-цукерками-дрібними подарунками. Однак первісно воно було Міжнародним днем солідарності у боротьбі за права жінок. Як відбувалася деполітизація цього свята в СРСР, де «жіноче питання» вважали вирішеним? Чи справді 8 березня святкують лише в країнах соцтабору? Чому політичні лідери і посадовці в незалежній Україні продовжують вітати жінок у брежнєвському дусі зі «святком весни, краси і ніжності»? Чи можливо і потрібно сучасним українським жінкам повернути собі украдене свято? Про сучасні феміністичні ініціативи з відновлення політичного смислу 8 березня – у цій статті.

[ДЕТАЛЬНІШЕ »](#)

Програли за неявкою? Жінка і влада в українській літературі

Оксана Щур

Більшість жіночих образів в українській літературі створено не жінками. Те саме стосується образів жінок-лідерок: їх не так багато і переважно вони обмежені суто жіночими функціями і простором. Лише поодинокі героїні здатні створити чоловікам гідну конкуренцію на чоловічому полі, як-от завод, колгосп, парламент чи управління державою. І тут вони стають жорсткими, рішучими, безпринципними або ж використовують власне тіло як інструмент маніпуляцій. Навіть найновіша українська література заціклена на темі боротьби і звільнення жінки головно в приватному просторі й іще не дала нам яскравого образу героїні, яка добивається кар'єрного успіху без задньої думки про залежність від чоловіків.

[ДЕТАЛЬНІШЕ »](#)

ЗАВАНТАЖИТИ ЩЕ